

VANTAAN KAUPUNKI
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala
Vanhus- ja vammaispalvelut

IÄKKÄIDEN PALVELUJEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET 1.1.2022 alkaen

Hyväksytty sosiaali- ja terveyslautakunnassa 11.10.2021

Sisällys

1. PALVELUJEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET	4
2. KOTONA ASUMISTA TUKEVAT KUNTOUTTAVAT PALVELUT.....	5
2.1 Sosiaalinen kuntoutus.....	5
2.2 Kotikuntoutus sekä kuntoutus- ja arviointijakso tehostetussa palveluasumisessa.....	7
2.3 Iäkkäiden kuntouttava päivätoiminnan myöntäminen	10
2.4 Kuntouttavan päivätoiminnan myöntämisen perusteet.....	10
2.5 Päivätoiminnan palveluja, joihin ei tehdä päätöstä, mutta toiminta toteutetaan suljettuna ryhmänä	12
3. KOTONA ASUMISEN TUKIPALVELUT	14
3.1 Tukipalvelujen myöntäminen.....	14
3.2 Tukipalvelujen myöntämisen perusteet	15
4. KOTIHOITO	18
4.1 Palvelun arviointijaksot.....	18
4.2 Kotihoidon palvelujen myöntäminen	18
5. PERHEHOITO.....	21
5.1 Perhehoidon myöntäminen	21
5.2 Perhehoidon myöntämisen perusteet	22
6. TUETTUASUMINEN.....	23
6.1 Tuetun asumisen myöntäminen.....	23
7. PALVELUASUMINEN.....	25
7.1 Palveluasumisen myöntäminen.....	25
7.2 Palveluasumisen myöntämisen perusteet	26
8. TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN.....	28

8.1 Tehostetun palveluasumisen myöntäminen	28
8.2 Tehostetun palveluasumisen myöntämisen perusteet	29
9. TOIMINTAA OHJAAVAT LAIT	32
10. LIITTEET	33

1. PALVELUJEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Iäkkäiden palveluja haetaan ottamalla yhteyttä seniorineuvontaan. Seniorineuvonnasta varataan asiakkaalle palvelutarpeen arviointi käynti. Päätöksiä tehtäessä otetaan huomioon kuntalaisten yhdenvertaisuus. Palvelun myöntäminen perustuu aina yksilölliseen asiakkaan toimintakyvyn (RAI), voimavarojen ja kokonaistilanteen arviointiin. Päätöksen teossa voi käyttää tämän ohjeen ohella yksilökohtaista harkintaa, jos asiakkaan tilanne sitä edellyttää. Tarvittaessa voidaan ennen päätöksentekoa toteuttaa asiakasohjauksen arviointijakso, jolloin asiakkaan todellisesta palveluntarpeesta ja oikea-aikaisesta palvelusta saadaan selkeämpi kuva.

Asiakkaan tietoja käsitellään Vantaan tietosuojaja- ja turvaohjeistuksen mukaisesti ja tietoja voidaan kerätä vain tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, ja niiden on rajoituttava siihen, mikä on olennaista niiden käsittelyn tarkoituksen kannalta.

Itsemääräämisoikeus tarkoittaa asiakkaalla oikeutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Jos asiakkaan on haasteellista ottaa palveluja vastaan, työntekijät tukevat asiakasta ohjauksen ja neuvonnan keinoin sopivien palvelujen löytymisessä. Hoitoon ja palveluihin kielteisesti suhtautuvien henkilöiden perusoikeuksien turvaaminen edellyttää, että käytettävissä olevat palvelut vastaavat mahdollisimman hyvin heidän tarpeitaan. Myös kaikkein vaikeimmin autettavissa olevilla henkilöillä on yhdenvertainen oikeus perustuslain mukaiseen ihmisarvoiseen kohteluun, välttämättömään huolenpitoon sekä riittäviin sosiaali- ja terveystalouteihin.

2. KOTONA ASUMISTA TUKEVAT KUNTOUTTAVAT PALVELUT

2.1 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalista kuntoutusta myönnetään Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301 17 § mukaisesti. Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi.

Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu:

- 1) sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen;
- 2) kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen;
- 3) valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan;
- 4) ryhmätoiminta ja tuki sosiaaliin vuorovaikutussuhteisiin;
- 5) muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Sosiaalinen kuntoutus on osa monialaista kuntoutusjärjestelmää. Asiakkaiden palveluprosesseissa sosiaalinen kuntoutus toimii usein yhteensovittuna muun kuntoutuksen, päihde- ja mielenterveyspalvelujen tai muiden tarvittavien palvelujen ja tukitoimien kanssa. Sosiaalinen kuntoutus on palvelua, jossa yhdistyy yksilöllinen, toiminnallinen ja yhteisöllinen tuki.

Sosiaalisen kuntoutuksen tavoitteena on edistää kaikkien yhteiskunnan jäsenten yhtäläisiä mahdollisuuksia päästä niihin vuorovaikutussuhteisiin, toimintoihin ja rakenteisiin, jotka muodostavat jokapäiväisen elämän perustan; periaatteena on yksilön integroituminen yhteiskuntaan kykyjään ja toimijuuttaan vastaavalla tavalla (oman näköisen elämän mahdollistaminen).

Sosiaalisen kuntoutuksen välineitä voivat olla:

- yksilöllinen psykososiaalinen tuki ja lähityö: elämäntilannetta ja elämänhistoriaa jäsentävät keskustelut, tukeminen meneillään olevassa tilanteessa, osaamisen ja toimijuuden vahvistaminen ja tuki omien asioiden hoitamiseen
- erilaiset toiminnalliset ryhmät

- vertaistuki
- osallistuminen vapaaehtoistoimintaan
- arjen mielekkyyttä lisäävät toiminnot

Palvelu	Palvelukuvaus	Myöntämisperuste
<p>Voimavaraistava sosiaalinen kuntoutus</p> <p>”Etsivä työ”</p> <p>Kevyt tuki</p>	<p>Ennakoiva tuki, jonka avulla voimavaraistetaan asiakas.</p> <p>Vierellä kulkemisen jakso 1-6 kk, jolloin tuetaan ihmistä löytämään voimaantumispotentiaalinsa ja ratkaisemaan arjen hallinnan haasteita.</p> <p>Asiakasta tavataan säännöllisesti yhdessä sovitulla tavalla vähintään joka toinen viikko Tapaamiskertojen pituus vaihtelee 1-2 tuntiin.</p> <p>Tavoitteet ja työmenetelmät valitaan palvelusuunnitelman perusteella.</p>	<p>Asiakalla on vaikeuksia itsenäisessä hyvinvoinnin ylläpitämisessä elämäntilanteessa tapahtuneen muutoksen, mielenterveyden haurauden tai itseään tuhoavan elämäntavan vuoksi.</p> <p>Asiakkaalla ei ole lähiverkosta, joka voisi tukea häntä arjessa selviytymisessä.</p> <p>Asiakkaalla on riski asioiden hoitamatta jäämisestä ja elämän mielekkyyden kadottamisesta</p> <p>Asiakkaalla on toiminnallista ja kognitiivista osaamista osallistua prosessimaisesti etenevään vuorovaikutussuhteeseen sosiaalisen kuntoutuksen työntekijän kanssa.</p>
<p>Sosiaalinen kuntoutus</p> <p>Perustason tuki</p>	<p>Tuki, jonka aikana ratkaistaan syntyneitä haasteita ja etsitään voimavaroja itsenäiseen elämään</p> <p>Vierellä kulkemisen jakso 1-6 kk, jolloin tuetaan ihmistä löytämään voimaantumispotentiaalinsa ja ratkaisemaan arjen hallinnan haasteita.</p>	<p>Asiakkaan elämänhallinnan vaikeudet ovat pitkittyneet ja johtaneet asioiden hoitamattomuuteen.</p> <p>Asiakkaalla on vakavia haasteita arjen hallinnassa.</p> <p>Asiakas on eristäytynyt ja lamaantunut.</p>

	<p>Asiakasta tavataan säännöllisesti yhdessä sovitulla tavalla vähintään kaksi kertaa viikossa. Tapaamiskertojen pituus vaihtelee 1-2 tuntiin.</p> <p>Tavoitteet ja työmenetelmät valitaan palvelusuunnitelman perusteella.</p>	
Erityistason sosiaalinen kuntoutus	<p>Tuki, jonka aikana vakautetaan kriisiytynyt tilanne ja etsitään ratkaisuja tulevaisuuden haasteista selviytymiseen.</p> <p>Vierellä kulkemisen jakso on tiivis ja tapaamisia on päivittäin.</p> <p>Tavoitteet ja työmenetelmät valitaan palvelusuunnitelman perusteella.</p>	<p>Asiakkaan tilanne on kriisiytynyt ja arjen asiat ovat jääneet hoitamatta.</p> <p>Asiakkaalla on vakavia haasteita arjen hallinnassa.</p> <p>Asiakas on eristäytynyt ja lamaantunut.</p>

2.2 Kotikuntoutus sekä kuntoutus- ja arviointijakso tehostetussa palveluasumisessa

Ikäihmisten kotikuntoutuksella sekä kuntoutus- ja arviointijaksolla ylläpidetään ja edistetään ikäihmisen arjen toimintakykyä, sekä tuetaan turvallista kotona asumista. Kotikuntoutuksen tavoite on ikäihmisen omien voimavarojen ja toimintaedellytysten löytyminen, jotta mahdollisimman itsenäinen osallistuminen arjessa olisi mahdollista. Tämä taas edistää asiakkaan hyvinvointia, turvallisuutta ja hyvää elämänlaatua omassa kodissa.

Ikäihmisten kotikuntoutus on kokonaisvaltaista arkikuntoutusta. Keskeisintä palvelussa on asiakaslähtöisyys sekä yhteistyö asiakkaan lähiympäristön ja lähettävän tahon kanssa. Palvelussa tulee korostua asiakkaan yksilöllisyys, arvokkuus ja yksityisyys.

Palvelu	Palvelukuvaus	Myöntämisperuste	Lisämyöntämisperuste
<p><u>Kotikuntoutus</u></p> <p>Kotikuntoutus on tavoitteellista, intensiivistä ja kestää määräajan esim. 1-3kk.</p>	<p>Kotikuntoutus tapahtuu asiakkaan kotona ja lähiympäristössä. Kotikuntoutus sisältää kuntoutuksen, ohjauksen, arvioinnin, dokumentoinnin ja kirjallisen palautteen sekä mahdolliset ehdotukset jatkokuntoutumisen tueksi. Kotikuntoutuksessa tulee huomioida asiakkaan toimintakyvyn eri osa-alueet kokonaisvaltaisesti. Kotikuntoutus voi olla fyysistä (lihasvoimaa ja tasapainoa tukevia harjoituksia, liikkuvuusharjoittelua, ulkoilua, kotiaskareita ja asiointissa tukemista), psykososiaalista (keskustelua, harrastuksiin, ryhmiin ja muihin kodin ulkopuolisiin tilaisuuksiin ohjaamista ja avustamista) tai kognitiivista (muistiharjoitteita, muistelua, menetettyjen taitojen harjoittelua, kirjoittamista ja lukutuokioita).</p>	<p>Asiakkaan toimintakyky on alentunut ja asiakas tarvitsee aktiivista kuntoutusta kotona turvallisen ja hyvän asumisen tukemiseksi.</p> <p>Asiakas ei pysty osallistumaan kodin ulkopuoliseen kuntouttavaan toimintaan esim. Liikuntapalvelujen toiminnot, terveyspalvelujen yksilöfysioterapia / ryhmätoiminnot</p>	
<p><u>Kuntoutus- ja arviointitoiminta</u></p> <p>Aktiivista kuntoutusta sekä laaja-alaista toimintakyvyn arviointia kodin ulkopuolisessa ympäristössä.</p>	<p>Kuntoutuksen aikana asiakasta valmennetaan ja tuetaan itsenäiseen toimintaan päivittäisissä toimissa sekä elämisen hallinnassa mahdollistaen näin itsenäistä</p>	<p>Asiakkaalla on tarve ja motivaatio ympärivuorokautiselle kuntouttavalle hoivalle sekä intensiiviselle ja tehokkaalle</p>	<p>Asiakas tarvitsee kuntoutusta oman kodin ulkopuolella tai kotikuntoutuksen ei katsota tuovan tarvittavaa tietoa ja kuntoutustulosta.</p>

	<p>kotona asumista tarvittavien tukitoimien turvin.</p> <p>Aktiivinen kuntoutus ja kuntouttava hoiva turvallisessa ja esteettömässä kodinomaisessa ympäristössä</p>	<p>kotiutumista/ kotona asumista tukevalle kuntouttamiselle.</p> <p>Asiakkaalla ei ole tarvetta sairaalatasoiselle lääketieteelliselle kuntoutukselle.</p> <p>Asiakkaan jatkoasumisen arviointi esim. pitkittyneen sairaalajakson jälkeen</p>	<p>Kuntoutusjakso on 1vk-3kk ja jakson pituus arvioidaan yksilöllisesti asiakkaan tarpeen mukaan.</p>
--	---	---	---

2.3 Iäkkäiden kuntouttava päivätoiminnan myöntäminen

Kuntouttava päivätoiminta on ennaltaehkäisevää toimintaa, jolla tuetaan ikääntyneen toimintakykyä, omatoimisuutta ja kotona asumista. Toiminta on tarkoitettu kotona asuville muistisairaille, omaishoidettaville ja ikääntyneille, jotka tarvitsevat tukea osallistuakseen kodin ulkopuoliseen toimintaan. Kuntouttavalla päivätoiminnalla tuetaan omaishoitajia ja samankaltaisessa tilanteessa olevia sekä syrjäytymisriskissä olevia yksinäisiä ikääntyneitä. Kuntouttavaa päivätoimintaa järjestetään kokopäivä- ja osapäivätoimintana. Päivätoiminnassa käydään pääsääntöisesti 6 kk ajan kerran viikossa. Kuntouttavaan päivätoimintaan hakeudutaan ottamalla yhteyttä seniorineuvontaan. Palvelutarpeen selvittämisen tekee sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö iäkkäiden asiakasohjauksessa.

2.4 Kuntouttavan päivätoiminnan myöntämisen perusteet

Kuntouttava kokopäiväryhmä			
Palvelukuvaus	Kenelle	Myöntämisperuste	Tulorajat
<p>Kuntouttava päivätoiminta on sosiaalista ja toimintakykyä ylläpitävää kuntoutusta, joka tukee ikäihmisen kotona asumista.</p> <p>Palvelu sisältää mm. kuntosaliharjoittelua, ulkoilua ja hienomotoriikkaa tukevaa toimintaa. Kuntouttava päivätoiminta tukee mielenhyvinvointia ja lievittää yksinäisyyden kokemusta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Omaishoidettaville, muistisairaille, yksinäisille, jotka asuvat kotona ja tarvitsevat fyysisen tai psykososiaalisen toimintakyvyn tukea ja kuntoutusta • Asiakkaille, jotka eivät enää kykene osallistumaan kodin ulkopuoliseen toimintaan itsenäisesti esim. korttelikerhoon.	<p>Omaishoitajien vapaapäivien aikainen hoito. Ensisijaisesti yli 65-vuotiaat.</p> <p>Asiakkaalla on fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen kuntoutumisen tarve</p> <p>Diagnosoitu muistisairaus tai muistin alenemaa</p> <p>Itsestään huolehtimisen vajeet mm. ravitsemusongelmat tai kotiin eristäytyminen</p> <p>Toimintakyky on sellainen, että tavoitteellinen ryhmätoiminta edistää hyvinvointia.</p>	-

<p>Kuntouttava päivätoiminta mahdollistaa omaishoitajan vapaapäivän.</p> <p>Toteutetaan arkisin klo 9–15. Kesto kuusi tuntia. Toimintaan tullaan itse järjestetyllä / omalla kuljetuksella, tarvittaessa kuljetus järjestetään yhteiskuljetuksella, josta erillinen maksu. Toteutetaan omana toimintana tai ostopalveluna.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Omaishoitajan vapaapäivien aikaista hoitoa tarvitseville • Pääasiassa asiakkaille, joilla ei ole säännöllisiä lyhytaikaishoivan jaksoja • Asiakkaille, jotka eivät ole asumispalveluiden piirissä. • Asiakkaille, joilla on jatkokuntoutustarve 	<p>Pystyy osallistumaan toimintaan sovitusti</p>	
<p>Kuntouttava osapäiväryhmä: ryhmien sisältö asiakastarpeiden mukaan</p>			
<p>Palvelukuvaus</p>	<p>Kenelle</p>	<p>Myöntämisperuste</p>	<p>Tulorajat</p>
<p>Punttia ja Pullaa - osapäiväryhmä on fyysistä ja sosiaalista toimintakykyä ylläpitävää kuntoutusta, joka tukee ikäihmisen kotona asumista. Palvelu sisältää kuntosaliharjoittelua ja sosiaalisen yhteisön antaman tuen.</p> <p>Kesto 2,5 tuntia kerran viikossa</p>	<p>Asiakkaalla on fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen tuen ja kuntoutumisen tarve</p> <p>Fyysisen kuntoutumiseen painottuva ryhmä: asiakas ei kykene käymään itsenäisesti liikuntaryhmissä, jatkokuntoutus kotikuntoutukselle</p>	<p>Kotona asuvat yli 65- vuotiaat, jotka pystyvät tulemaan ryhmään ilman järjestettyä kuljetusta</p> <p>Toimintakyky on sellainen, että tavoitteellinen ryhmätoiminta edistää hyvinvointia</p> <p>Pystyy osallistumaan toimintaan sovitusti</p> <p>Asiakkaan kanssa on määritelty tavoitteet päivätoiminnalle, tavoitteet täsmentyvät päivätoimintajakson aikana</p>	

Tilapäinen hoito päivätoiminnan ryhmissä			
Palvelukuvaus	Kenelle	Myöntämisperuste	Tulorajat
Tilapäinen hoito päivätoiminnan ryhmissä on tarkoitettu omaishoitajille, jotka tarvitsevat hoidettavalleen hoitopaikkaa äkillisessä hoidon tarpeessa mm. omaishoitajan lääkärikäynti tai muu asiointikäynti	Sopimusomaishoitajille	Asiakkaan yhteydenotto puhelimitse suoraan päivätoimintaan Päivätoiminnassa on kyseisenä päivänä kokopäiväryhmän toimintaa Pakottava hoidon tarve, jota ei voi siirtää sovittujen vapaapäivien ajalle Asiakas selviää pääsääntöisesti omatoimisesti, mutta saattaa tarvita joissakin toiminnoissa yhden henkilön apua	

2.5 Päivätoiminnan palveluja, joihin ei tehdä päätöstä, mutta toiminta toteutetaan suljettuna ryhmänä

Pilke: Pilke-toiminta on vertaistuellista, ammatillisesti ohjattua ryhmätoimintaa ikääntyneille (+60-vuotiaille), joilla on tai on ollut päihdeongelmia. Pilke-ryhmä eli Pilke-porukka kokoontuu kerran viikossa samaan aikaan samassa paikassa, tavallisesti palvelukeskuksen tai järjestön tiloissa. Tapaamisessa syödään aamupalaa, vaihdetaan kuulumisia ja pelaillaan, kokeillaan kädentaitoja, tehdään retkiä tai jotain muuta sellaista, jota pilkeläiset yhdessä ovat suunnitelleet tekevänsä. Pilke-porukkaa ohjaa kaksi Pilke®-ohjaajaa. Pilke-porukat toimivat matalan kynnyksen periaatteella, eli niihin saa tulla sellaisena kuin on ilman vaatimusta

päihteettömyydestä tai raitistumisesta. Tämä tarkoittaa sitä, että ryhmään saa tulla myös päihtyneenä. Matala kynnyks toteutuu myös siten, että Pilke-toiminta on pilkeläiselle maksutonta. Ainoastaan matkat ryhmän ja kodin välillä ovat pilkeläiselle omakustanteisia.

Uusien omaishoitajien valmennus: Perustuu lakiin omaishoidontuesta § 3 omaishoitoa tukevat palvelut. Tavoitteena on uusien omaishoitajien valmentaminen omaishoitajuuteen ja verkostoituminen. Koostuu useammasta tapaamisesta, toivotaan sitoutumista kaikkiin tapaamiskertoihin. Toiminta on maksutonta osallistujalle. Sisältö: tietoa kaupungin palveluista sekä edunvalvonnasta, eri asiantuntijoita mm. ravitsemusterapeutti, fysioterapeutti. Sisältö koostetaan myös osin osallistujien toiveiden mukaisesti.

Ystäväpiiri: Ystäväpiiri-toiminta on lääke iäkkäiden ihmisten yksinäisyyteen. Ystäväpiiri-ryhmä parantaa tutkitusti osallistujien hyvinvointia, vähentää terveyspalvelujen käyttöä ja vahvistaa elämänlaatua. Ryhmien kantavia voimia ovat vertaistuki, yhteiset kokemukset, huumori ja mukava yhdessäolo. Ystäväpiirin ohjaajat ovat Vanhustyön keskusliiton koulutettuja ryhmänohjaajia.

HyväTyö-toiminta: Kotona asuville yksinäisille ikääntyneille, joilla on pulmia toimintakyvyssä. Asiakas tarvitsee avustamista tai korkeintaan puoleksi vuodeksi sovittua säännöllistä tukea apua ulkoiluun, pieniin kodin askareisiin, keskusteluseuraa, tukea alueen senioritoimintaan, lääkäriin, kauppaan, kampaajalle menossa. Hyvä työ toiminnan piiriin pääsemisen kriteerit ovat: ikääntyneen ja/tai hänen läheisensä esittämä toive ja suostumus toimintaan, kotihoidon, seniorineuvonnan tai päivätoiminnan pyyntö toiminnasta. Avun tarvitsijalla on henkilökunnan arvion mukaan yksinäisyyttä ja toimintakyvyn vajetta. Asiakkaan tarvitsema apu ja tuki ei toteudu riittävänä muuta kautta. Avustaja ei korvaa kotihoidon työntekijää

Vapaaehtoistoiminta: Yksinäiselle kotona asuvalle, joka ei kykene omatoimisesti osallistumaan kodin ulkopuolisiin toimintoihin. Vapaaehtoistoiminnan piiriin pääsemisen kriteerit: Ikääntyneen tai hänen läheistensä pyyntö tai toive, josta työntekijä tekee lähetteen.

Korttelikerho on avointa toimintaa, johon voi osallistua lähialueiden yksinäiset ikäihmiset. Toimintaa toteuttaa vapaaehtoistoimijat toiminnanohjaajan tuella.

3. KOTONA ASUMISEN TUKIPALVELUT

3.1 Tukipalvelujen myöntäminen

Tukipalvelut on tarkoitettu kotona asuville asiakkaille, joiden toimintakyky on alentunut iän, sairauden tai vammautumisen vuoksi.

Kotona asumisen tukipalvelujen turvin edistetään ikääntyneiden ja vammaisten asiakkaiden itsenäistä elämää omassa kodissa. Palvelun myöntäminen perustuu yksilölliseen asiakkaan toimintakyvyn ja kokonaistilanteen arviointiin. Asiakas voi saada pelkkiä tukipalveluja ilman säännöllistä kotihoitoa. Palvelujen tarvetta arvioidaan säännöllisesti. Siivouspalvelujen myöntämisessä sovelletaan varallisuusharkintaa. Asiakkaan tilanteen arviointi kirjataan asiakkaan asiakassuunnitelmaan.

Tukipalvelupäätökset tehdään asiakkaan tarpeen mukaisesti. Toistaiseksi voimassa olevat päätökset päivitetään/muutetaan asiakkaan tilanteen muuttuessa. Palveluntarve ja palvelun saamisen edellytykset tarkistetaan asiakkaan tilanteen muuttuessa tai asiakassuunnitelman päivittämisen yhteydessä. Säännöllisen kotihoidon asiakkaiden tukipalvelujen tarve tarkistetaan Rai-toimintakykyarvion yhteydessä vähintään kaksi kertaa vuodessa (tilannearvio).

Tukipalveluja haetaan ottamalla yhteys seniorineuvontaan, jossa asiakkaan tilannetta arvioidaan. Yhteydenottaja voi olla asiakas, hänen asioidenhoitaja tai asiakkaan asioita hoitava työntekijä. Päätöksen teossa voi käyttää tämän ohjeen ohella yksilökohtaista harkintaa, jos asiakkaan tilanne sitä edellyttää. Asiakkaalta peritään tukipalveluista sosiaali- ja terveyslautakunnan päättämä asiakasmaksu.

Palvelut tuotetaan joko kaupungin omana toimintana, ostopalveluna tai palvelusetelillä, jos palveluseteli on kyseisen palvelun kohdalla käytössä. Palveluja myönnetään vuosittaisten määrärahojen puitteissa.

3.2 Tukipalvelujen myöntämisen perusteet

Tukipalvelu	Palvelukuvaus	Kenelle	Myöntämisperuste	Tulorajat
<p>Ateriapalvelu</p> <p>Ateria-automaatti / kotiin kuljetettu ateria</p>	<p>Ateria-automaattipalvelu sisältää yhden pakasteaterian päivässä ja tilauksen toimituksen säännöllisin väliajoin. Kotihoito tai muu sovittu henkilö huolehtii lämmityksen.</p> <p>Ateriapalvelu sisältää lämpimän tai kylmän aterian kotiin kuljetettuna tai ruokailun ruokailupisteessä.</p> <p>Palvelussa huomioidaan tarvittaessa erikoisruokavaliot.</p> <p>Aterian kotiin tuova kuljettaja varmistaa, että asiakas ryhtyy ruokailemaan.</p> <p>Palveluun kuuluu asiakkaan voinnin seuranta kotihoidon toteutuksen yhteydessä.</p>	<p>Palvelu on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät pysty heikentyneen toimintakykynsä tai terveydentilansa vuoksi itse huolehtimaan tai lämmittämään aterioistaan.</p>	<p>1) Todennetun huonon ravitsemustilan korjaaminen, esim. dg tai Rai CAP -16 aktivoitunut</p> <p>2) Sairauden toipilasvaiheessa tukemaan kuntoutumista</p> <p>3) Henkilö ei pysty itse huolehtimaan aterioistaan, niiden hankkimisesta, ruokailusta tai kulkemaan lähistöllä olevaan ruokailupaikkaan</p> <p>4) Avun tarve on päivittäinen, säännöllinen tarve</p>	<p>Ei tulorajaa</p>

	Jos asiakkaalla ei ole kotihoidon asiakkuutta, palveluntarve arvioidaan tilanteen muuttuessa tai vähintään vuosittain			
Turvapalvelu	<p>Turvapuhelimen asennus, laitevuokra, huolto, korjaukset, ympärivuorokautinen hälytyspäivystys sekä mahdolliset turva- auttajakäynnit.</p> <p>Lisäksi palvelutarpeen arvion / harkinnan mukaan turvapuhelimeen on asiakkaan mahdollista saada lisävarusteita, jotka ovat asiakkaan itsensä kustannettavia.</p> <p>Jos asiakkaalla ei ole kotihoidon asiakkuutta, palveluntarve arvioidaan tilanteen muuttuessa tai vähintään vuosittain.</p>	Turvapalvelu on tarkoitettu ensisijaisesti yksin asuville ja turvattomuutta kokeville henkilöille, joilla on ongelmia liikkumisessa tai joiden sairaus vaikeuttaa avun saamista puhelimella.	<p>Ensisijaisesti yksin asuva henkilö, jolla toimintakyvyn heikkenemisen vuoksi</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kaatumisvaara ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä huolimatta, 2) kotihoidon RAI:n kaatumisriskin tunniste CAP 15 on aktivoitunut 3) turvattomuuden tunne 4) asiakas ei voi hälyttää apua puhelimitse <p>Palvelutaloissa, joissa henkilökunta on paikalla myös yö aikaan, turvapalvelu myönnetään kaikille asukkaille. Asiakkaalla on kuitenkin oikeus kieltäytyä turvapalvelusta. Asia tulee kirjata erittäin selkeästi</p>	Ei tulorajaa

			tilannearvioon/ hoito- ja palvelusuunnitelmaan.	
Siivouspalvelu	<p>Siivouspalveluun kuuluu kodin ylläpitosiivous</p> <p>1 kerta/kk (2 tuntia/ kerta, ylläpitosiivous pitää sisällään lattioiden imuroinnin ja kosteapyyhinnän sekä mattojen imuroinnin, wc tilojen/kylpyhuoneen ja keittiön siivouksen sekä roskien viennin ja pölyjen pyyhinnän).</p> <p>Ei sisällä mattojen vientiä ulos eikä ikkunoiden pesua.</p>	Henkilöille, joiden toimintakyky on alentunut siten, että hän ei kykene huolehtimaan kodin ylläpitosiivouksesta.	<p>Henkilö, jonka toimintakyky on alentunut siten, että hän ei kykene huolehtimaan kodin ylläpitosiivouksesta tai hankkimaan sitä palveluntuottajilta.</p> <p>Erityisin perustein voidaan palvelua myöntää tulorajat ylittäville asiakkaille. Erityisperusteina voidaan katsoa muun muassa, jos asiakas joutuu hakemaan toimeentulotukea siivouksen hankkimiseksi tai jos hänellä on muistisairauden aiheuttama kognitiivisen toimintakyvyn lasku. Siivouspalvelu on asiakkaan arkea tukevaa toimintaa.</p> <p>Maksunalennus on aina ensisijainen toimeentulotuen sijasta.</p>	Kokonaisarvioinnissa sovelletaan ohjeellisia tulorajoja; yksin asuvalla bruttotulot alle 1150 euroa/kk ja kahden henkilön taloudessa bruttotulot alle 1770 euroa/kk.
Pienimuotoiset asunnon muutostyöt	Pienehköt, ensisijaisesti kotiutumisia nopeuttavat asunnon muutostyöt (esim. kynnysten poisto, tukikahvojen asennukset)	Ensisijaisesti sairaalasta tai vastaavasta yksiköstä kotiutuvat.	Henkilö, joka ei selviydy kotona tai ei pysty kotiutumaan sairaalasta tai muusta vastaavasta yksiköstä ilman asunnon pieniä	Ei tulorajaa.

	tai muut vastaavat pienet korjaukset).	Korjauksilla mahdollistetaan henkilön kotona asuminen.	muutostöitä, eikä hän pysty omatoimisesti tai läheisten avulla näitä muutoksia järjestämään.	
--	--	--	--	--

4. KOTIHOITO

4.1 Palvelun arviointijaksot

Kotona asuvan asiakkaan toimintakyvyn heikentyessä tai sairaalasta kotiutuessa asiakkaalle voidaan järjestää omassa kodissa toteutettava arviointijakso. Arviointijaksolla selvitetään tarkemmin asiakkaan voimavarat ja palvelujen tarve, jotta hänelle osataan kohdentaa oikea-aikaiset palvelut kotona asumisen tukemiseksi.

4.2 Kotihoidon palvelujen myöntäminen

Kotihoidon palveluja haetaan ottamalla yhteyttä seniorineuvontaan. Seniorineuvonnasta tehdään asiakkaalle palvelutarpeen arviointikäynti tai sovitaan arviointijaksosta. Kotihoidon peruspalveluista peritään sosiaali- ja terveyslautakunnan päättämä asiakasmaksu.

Kotihoito on kotona asumisen tueksi tarkoitettu palvelu. Kotihoitoon kuuluu kotipalvelun ja kotisairaanhoidon muodostama kokonaisuus (Sosiaalihuoltolaki §19-20, Terveystieteidenhuoltolaki §25). Kotihoito tukee omassa kodissa asumista neuvonnan, ohjauksen, hoidon ja kuntoutuksen avulla. Palvelua antavat koulutetut sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät. Palvelun ytimen muodostavat asiakkaiden luokse tehtävät yksilöllisen tarpeen mukaiset kotikäynnit. Kotihoitoa voidaan antaa kaikkina viikoppäivinä ympärivuorokautisesti.

Kotihoidon palveluja voivat saada henkilöt, jotka eivät selviydy itsenäisesti omassa kodissaan toimintakyvyn alenemisen, sosiaalisen tukiverkoston tai asuinolojen puutteellisuuden vuoksi. Ennen kotihoidon myöntämistä selvitetään läheisten mahdollisuus osallistua asiakkaan auttamiseen sekä kevyemmän palveluvalikon mahdollisuudet. Asiakkaat, joiden avun tarve on vähäinen ja jotka tarvitsevat apua yksinomaan suihkussa käyntiin, siivoukseen ja/tai muuhun kodinhoidolliseen tehtävään, ohjataan pääsääntöisesti yksityisille palveluntuottajille.

Kotihoidon palvelut käynnistyvät arviointijaksolla (1–3 kuukautta), jolla arvioidaan asiakkaan sen hetkinen toimintakyky sekä voimavarat ja kotona asumisen tueksi tarvittavat palvelut. Sairaalasta kotiutuville asiakkaille tai muusta syystä asiakkaan toimintakyvyn äkillisesti heikentyessä voidaan tarjota erillistä arviointi- ja/tai kotikuntoutusjaksoa, jonka aikana tehdään palvelutarpeen arvio sekä laaditaan tarvittaessa hoito- ja palvelusuunnitelma.

Asiakkaan toimintakykyä ja palveluntarvetta arvioidaan vähintään kaksi kertaa vuodessa tai asiakkaan voinnin oleellisesti muuttuessa. Toimintakykyarvioinnin tukena käytetään RAI-arviointia. Kotihoidon palveluja voidaan lisätä, vähentää tai ne voidaan lakkauttaa asiakkaan palvelutarpeen muuttuessa.

Kotihoidon peruspalvelut toteutetaan kaupungin omana toimintana, ostopalveluna tai asiakas voi saada niiden hankkimiseksi palvelusetelin. Vantaan kaupunki vastaa oman toiminnan sekä ostopalvelu- ja palvelusetelituottajien antamien palvelujen valvonnasta.

Tilapäinen kotihoito on määräaikainen palvelu ja sen kesto on korkeintaan kaksi kuukautta. Tämän jälkeen tehdään uusi arvio palvelun tarpeesta ja toimintakykyarvio asiakkaan tilasta. Jos kotihoidon tarve jatkuu, hänelle myönnetään säännöllisen kotihoidon palvelu. Tilapäisestä kotihoidosta asiakas maksaa kertakäyntimaksun. Lääkityksistä, joita annetaan säännöllisesti mutta ei viikoittain, tehdään päätös, jonka tarvetta arvioidaan tarvittaessa ja asiakkaan tilanteen oleellisesti muuttuessa.

Asiakas kuuluu säännöllisen kotihoidon piiriin, silloin kun kotihoidon palvelun tarve on säännöllistä. Ensisijaisesti säännöllisen kotihoidon palveluihin otetaan asiakkaita, joilla on päivittäinen kotihoidon palvelujen tarve. Päivittäisillä perustoiminnoilla tarkoitetaan toimintoja, jotka tukevat kotona selviytymisessä, kuten esimerkiksi henkilökohtaisen hygienian hoito, pukeutuminen ja ravitsemus. Säännöllisen kotihoidon palvelujen myöntäminen perustuu asiakaskohtaiseen palvelutarpeen arviointiin. Asiakkaalle määritetään säännöllisen kotihoidon kuukausimaksu, johon vaikuttaa perhekoko, asiakkaan/puolison bruttotulot ja kotihoidon suunniteltujen

tuntien määrä. Säännöllisen kotihoidon Vantaan oman toiminnan asiakkaille, jotka tarvitsevat apua lääkehoidon toteutumiseen, lääkkeiden jako toteutetaan apteekin lääkkeiden koneellisena annosjakeluna. Annosjakelu on säännöllistä mutta ei viikoittaista, yleensä kahden viikon välein toteutuva palvelu. Säännöllisen kotihoidon asiakasta edellytetään luovuttamaan avain kotihoidolle silloin, kun työntekijän sisälle pääsy ei ole muutoin mahdollista.

4.3 Kotihoidon peruspalvelujen myöntämisen perusteet

Palvelu	Palvelukuvaus	Myöntämisperuste	Lisämyöntämisperuste
<p><u>Tilapäinen kotihoito</u></p> <p>Palvelu on tarkoitettu asiakkaalle, jolla on alentunut toimintakyky sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn perusteella.</p>	<p>Palvelun tarve on tilapäinen, kestoaltaan korkeintaan kaksi kuukautta.</p> <p>Hoito toteutetaan, kunnes asiakas pääsee terveysasemalle tai pystyy muuten järjestämään palvelunsa.</p>	<p>RAI: ADL-H > 1 tai CPS > 1 tai Sairaanhoidollinen syy ja terveysasemalle pääsy on kohtuuttoman vaikeata.</p>	<p>Yksilöllistä harkintaa käytetään 1) yksinasuvien muistisairaiden tilanteessa, joilla ei ole omaisia 2) tietyissä tilanteissa omaishoitoperheet, joissa on haasteellinen tilanne</p>

<p>Säännöllinen kotihoito</p> <p>Asiakkaan toimintakyky on alentunut iän, sairauden tai vammautumisen vuoksi</p> <p>Itsenäisen suoriutumisen heikentymistä on tapahtunut fyysisessä, psyykkisessä, sosiaalisessa tai kognitiivisessa toimintakyvyssä.</p>	<p>Kotihoito tukee asiakkaita, jotka eivät pärjää omassa kodissaan itsenäisesti, omaisten tai muiden palvelujen turvin.</p> <p>Kotihoito tukee omassa kodissa asumista neuvonnan, ohjauksen, hoidon sekä kuntouttavan työtteen avulla.</p>	<p>RAI: ADL-H > 1 tai CPS ≥ 2 ja/tai MMSE ≤ 24/30 tai DRS > 6 ja GDS >15/30 optimaalisesta hoidosta huolimatta</p>	<p>- Vaikeat psyykkiset tai sosiaaliset ongelmat (esim. vaikeat mielenterveys- ja /tai päihdeongelmat) - Sairaanhoidollinen syy ja pääsy terveysasemalle on kohtuuttoman vaikeata</p>
--	--	---	---

5. PERHEHOITO

5.1 Perhehoidon myöntäminen

Ikäihmisten perhehoito on kodinomainen tapa järjestää ikäihmisen asuminen, kun omassa kodissa asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Perhekodissa asuva ikäihminen katsotaan kotona asuvaksi ja hän on oikeutettu samoihin avohuollon palveluihin, kuin omassa kodissa asuva ikäihminen. Asiakas voi olla perhehoidossa esimerkiksi sairaalahoidon ja kotiin siirtymisen väliajan kuntoutumisen jaksolla tai muuttaa pitkäkestoiseen perhehoitoon. Ikäihmisten perhehoito tarjoaa myös omaishoitajan vapaan sijaisuuksiin lyhyitä, ennalta sovittuja perhehoidon jaksoja.

Perhehoito voi olla joko lyhyt- tai pitkäaikaista perustuen yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan/asiakassuunnitelmaan. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös tuntiperusteisena, joko päivä- tai yöaikaisena. Perhehoito tapahtuu perhehoitajan tai asiakkaan

yksityiskodissa. Perhehoito sijoittuu hoitomuotona kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon välimaastoon tarjoten kodinomaisen, yksilöllisen hoidon ja hoivan.

Perhehoitopalvelu voidaan myös räätälöidä asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin henkilökohtaisen budjetin avulla. Henkilökohtaisessa budjetoinnissa noudatetaan Vantaan kaupungilla käytössä olevia ohjeita ja linjauksia

5.2 Perhehoidon myöntämisen perusteet

Palvelu	Palvelukuvaus	Myöntämisperuste
<u>Tuntiperusteinen perhehoito</u>	voidaan myöntää asiakkaan tarpeen mukaisesti 2–4 tuntia, 4–7 tuntia, 7–12 tuntia tai yli 12 tuntia. Tuntiperusteista perhehoitoa voidaan toteuttaa joko päivä- tai yöaikaisena hoitona. Tuntiperusteinen hoito voi tapahtua joko hoidettavan tai hoitajan kodissa.	Voidaan myöntää omaishoidon vapaapäivien toteuttamismuotona tai esimerkiksi silloin, kun asiakkaan palvelutarpeessa ilmenee tarve vähäiselle tuelle kotona asumisen tueksi.
<u>Lyhytaikainen perhehoito</u>	Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa joko säännönmukaisia hoitajaksoja tai yksittäistä, määräaikaista hoitajaksoa esim. toipilasaikana sairaalahoidon jälkeen ennen kotiutumista omaan kotiin. Lyhytaikainen perhehoito voi tapahtua joko hoidettavan tai hoitajan kodissa.	Voidaan myöntää omaishoidon vapaapäivien toteuttamismuotona tai lyhytaikaisen palveluasumisen/tehostetun palveluasumisen vaihtoehtona silloin, kun asiakkaalle suunnitellaan lyhytaikaista asumista.
<u>Pitkäaikainen perhehoito</u> kestoltaan yli 30 vuorokautta.	Pitkäaikainen perhehoito takaa läsnäolon yöaikaan, mikä luo hoidettavalle turvallisuutta. Pitkäaikainen perhehoito voi olla jatkuvaa toistaiseksi voimassa olevaa perhehoitoa tai tilapäistä määräajan kestävää perhehoitoa.	Voidaan myöntää palveluasumisen tai tehostetun palveluasumisen vaihtoehtona silloin, kun asiakkaalle suunnitellaan pitkäaikaista asumista.

6. TUETTUASUMINEN

6.1 Tuetun asumisen myöntäminen

Asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista ja sisältävät sekä asumisen että palvelut. Tilapäistä asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat lyhytaikaista, kiireellistä apua.

Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Tuetulla asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla.

Palveluun hakeudutaan asiakkaan nykyisen palveluista vastaavan yksikön toimesta tai ottamalla yhteyttä Seniorineuvontaan, joka tekee palvelutarpeen arvioinnin. Asiakasohjausyksikössä tehdään päätös tuetun asumisen myöntämisestä perusteluineen.

Tuettu asuminen perustuu aina yksilölliseen toimintakyvyn ja kokonaistilanteen arviointiin. Asiakkaat tarvitsevat hoitoa ja huolenpitoa sekä soveltuvan asunnon eikä selviytyminen itsenäisessä asumisessa runsaankaan kotiin vietävän palvelun turvin ole mahdollista (kuten kotihoito ja sosiaalinen kuntoutus).

Myöntämisen perusteena ovat usein psyykkiset tai sosiaaliset ongelmat (esim. vaikeat mielenterveys- ja /tai päihdeongelmat). Asiakkaalla on turvattomuuteen ja/tai pitkäaikaiseen mielenterveys- tai päihdeongelmaan liittyviä erityistarpeita (oman näköisen elämän viettäminen ja tuen saanti). Henkilön tuen tarve on tunnistettu, hän ei pärjää enää itsenäisessä asumisessa eikä hänellä mahdollisesti ole enää omaa kotia, hän tarvitsee pitkäaikaisesti vahvempaa tukea ja ohjausta, jotta päivittäiset arjen toiminnot sujuvat. Henkilölle voi riittää yhteisöllinen asuminen myös kevyesti tuetussa asumisyksikössä. Tuetun asumisessa henkilöt selviytyvät päivittäisistä toimistaan melko itsenäisesti, mutta eri syistä johtuen tarvitsevat kuitenkin tukea ja apua arkeensa.

Henkilöiden avun tarve kohdistuu mm. päivittäisissä toimissa avustamiseen, lääkehoidon toteuttamiseen ja toteutuksen seurantaan, arjen toimintojen ohjaamiseen, turvallisuuden tuottamiseen asiakkaalle ja hänen ympäristölleen, mielenterveyden tukemiseen ja siinä ilmenevien suurtenkin oireiden kohtaamiseen, päihde- ja muiden riippuvuuksien kanssa selviytymiseen.

Palvelu	Palvelukuvaus	Myöntämisperuste
<p>Tuettu asuminen</p> <p>Sisältää asumisen yksikössä ja sinne tarvittavan tuen.</p>	<p>Henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon sekä hoitoa ja huolenpitoa</p> <p>Asumista tuetaan sosiaaliohjauksella tai muilla sosiaalipalveluilla.</p> <p>Asumiseen voi sisältyä arviointia ja tukea tavoitteena itsenäisempään asumiseen siirtyminen.</p>	<p>Henkilö ei selviydy itsenäisessä nykyisessä asumisessa runsaankaan avun turvin.</p> <p>Psyykkiset tai/ja sosiaaliset ongelmat (esim. vaikeat mielenterveys- ja /tai päihdeongelmat) ja näihin liittyvät erityistarpeet.</p> <p>RAI: arvioinnissa on nähtävissä itsestä huolehtimisen haasteet IADL ja/tai ADLH ja CPS toiminnoissa</p> <p>Tarve viettää ns. oman näköistä elämää.</p>
<p>Tilapäinen kriisiasuminen</p> <p>Kriisiluonteista lyhytaikaista asumista.</p>	<p>Henkilö tarvitsee soveltuvan asunnon ja tukea asumisessa /itsestään huolehtimisessa.</p> <p>Asuminen on lyhytaikaista, tehdään välittömästi suunnitelma jatkoasumisesta. Henkilöllä ei ole ympärivuorokautisen hoidon/huolenpidon tarvetta. Tavoitteena pysyvän asumisratkaisun löytyminen viipymättä.</p>	<p>Henkilö tarvitsee lyhytaikaista, kiireellistä apua.</p> <p>Kriisitilanne johtanut asunnon menetykseen, eikä henkilöllä ole paikkaa minne mennä eikä hän pysty asumistaan itse tai toisen henkilön tukemana järjestämään. Henkilöä ei voida ohjata Koisorantaan.</p>

7. PALVELUASUMINEN

7.1 Palveluasumisen myöntäminen

Palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat hoitoa ja huolenpitoa sekä soveltuvan asunnon. Palveluasuminen on tarkoitettu asukkaille, jotka eivät selviydy kotonaan runsaankaan kotiin vietävän palvelun turvin. Talot on tarkoitettu ensisijaisesti vanhuksille, mutta niissä voi asua myös pitkäaikaissairaita ja vammaisia. Palvelutaloissa on henkilökuntaa paikan päällä jokaisena päivänä kello 7 – 22 ja osassa taloista ympärivuorokautisesti. Yöpalveluja voidaan järjestää myös niihin taloihin, joissa ei ole paikan päällä olevaa yöhoitajaa. Palvelun järjestää tällöin kotihoidon yöhoito.

Palvelun myöntäminen perustuu aina yksilölliseen asiakkaan toimintakyvyn ja kokonaistilanteen arviointiin. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa muihin palveluihin. Palvelutaloasunnon voi saada henkilö, joka ei selviydy kotonaan toimintakyvyn alenemisen, sosiaalisen tukiverkoston ja asuinolosuhteiden puutteellisuuden vuoksi.

Palvelutaloasunnon saamiseen ARA-kohteissa vaikuttaa myös varallisuus. Asunnot on tarkoitettu vähävaraisille ja asunnon saamiselle on määritelty varallisuusraja. Palvelutaloasunnon voi saada toistaiseksi tai määräajaksi. Pääsääntöisesti asunnon saa toistaiseksi. Määräaikainen päätös voidaan tehdä vain poikkeustapauksissa erityisen painavista syistä.

Palveluun hakeudutaan asiakkaan nykyisen palveluista vastaavan yksikön toimesta, joka tekee palvelutarpeen arvioinnin ja RAI-arvioinnin asiakkaan tilanteesta. Jos asiakas ei ole minkään palvelun piirissä, otetaan yhteyttä Seniorineuvontaan, jonka jälkeen palvelutarpeen arvio tehdään Asiakasohjausyksikön toimesta. Palveluasumisen hakemus käsitellään moniammatillisesti ikääntyneiden asiakasohjausyksikössä, jossa tehdään päätös palveluasumisen myöntämisestä tai hylkäämisestä perusteluineen. Ostopalveluyksiköstä ilmoitetaan asiakkaalle/ asianhoitajalle palveluasumisen asunnon saamisesta. Kun asiakas on saanut palvelutaloasunnon, hän tekee vuokrasopimuksen kiinteistön omistajan kanssa ja huolehtii itse vuokranmaksusta. Palveluasumisessa asukkaalle tehdään hoito- ja palvelusuunnitelma, jonka perusteella hän saa tarvitsemansa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Yksilökohtainen hoito- ja palvelusuunnitelma tehdään aina yhteistyössä asukkaan kanssa.

Osassa palvelutaloista on henkilökunta tavoitettavissa kaikkina vuorokauden aikoina ja tällöin palveluasumisessa kaikilla asukkailla on turvapalvelu sekä muut tarvittavat tukipalvelut yksilöllisen hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti. Muutoin palveluasumisessa myös turvapalvelun tarve arvioidaan ja järjestetään yksilöllisesti.

7.2 Palveluasumisen myöntämisen perusteet

Palvelu	Palvelukuvaus	Myöntämisperuste
<p><u>Palveluasuminen</u></p> <p>Ei selviä kotona runsaan kotiin vietävän palvelun turvin, turvattomuus, yhteisöllisen tuen tarve. Palveluasumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat hoitoa ja huolenpitoa sekä soveltuvan asunnon.</p>	<p>Palveluasuminen on tarkoitettu ikäihmisille, jotka eivät pärjää kotonaan runsaan kotiin vietävän palvelun turvin. Taloissa asuu eri ikäisiä vammaisia ja pitkäaikaissairaita, joiden toimintakyky edellyttää palvelutalossa asumista.</p> <p>Tavoitteena on mahdollistaa asukkaille turvallinen ja laadukas elämä toimintakyvyn rajoituksista huolimatta. Asiakkaille on mahdollista turvata yöaikaiset palvelut yksilöllisen tarpeen mukaisesti.</p>	<p>RAI: ADL-H$\geq$2 ja/tai DRS$>$6 tai GDS$>$15/30 ja/tai asiakkaalla on turvattomuuteen ja/tai pitkäaikaiseen mielenterveys- tai päihde-ongelmaan liittyviä erityistarpeita palveluasumiseen optimaalisesta hoidosta huolimatta.</p> <p>Sijoitettaessa ei keskivaikeaa dementiaa: CPS$\leq$2 tai MMSE$\geq$18/30. Muistihäiriö ja masennus tulee olla optimaalisesti hoidettu</p> <p>Ei yöaikaista palvelutarvetta asuttamisen hetkellä.</p>

<p>Palveluasuminen (yksikössä, jossa turvakäynnit toteutetaan 24/7 omalla henkilökunnalla)</p> <p>Ei selviä kotona kotiin vietävän palvelun turvin, esim. lääkityksen tarve useita kertoja päivässä (yli neljä), turvattomuus, yhteisöllisen tuen tarve ja lisäksi on suunnitelmallisen yöaikaisen palvelun tarvetta.</p> <p>Palveluasumista palvelutaloissa järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat hoitoa ja huolenpitoa sekä soveltuvan asunnon (ei jatkuvaa yöaikaista palvelun tarvetta).</p>		<p>RAI: ADL-H$\geq$3 ja/tai DRS$>$8 tai GDS $>$22/30 ja/tai asiakkaalla on turvattomuuteen ja/tai pitkäaikaiseen mielenterveys- tai päihde-ongelmaan liittyviä erityistarpeita palveluasumiseen optimaalisesta hoidosta huolimatta ja/tai toistuva suunnitelmallisen yöhoidon tarve.</p> <p>Sijoitettaessa ei keskivaikeaa dementiaa: RAI CPS$\leq$2 tai MMSE$\geq$18/30 Muistihäiriö ja masennus tulee olla optimaalisesti hoidettu</p>
---	--	---

8. TEHOSTETTU PALVELUASUMINEN

8.1 Tehostetun palveluasumisen myöntäminen

Ikäihmisten laadukas hoito ja palvelu voi perustua ainoastaan huolellisesti tehtävään kokonaistilanteen kartoitukseen. Ikääntyneen tarpeet ratkaisevat, millainen hoitopaikka on hänen hoitonsa ja palvelunsa osalta tarkoituksenmukaisin.

Palvelun myöntäminen perustuu aina yksilölliseen asiakkaan toimintakyvyn ja kokonaistilanteen arviointiin. Asiakkaille, joiden avuntarve on säännöllistä ja jatkuvaa siten, ettei kattavien tukipalvelujen eikä tehostetun kotihoidon turvin voida enää turvallisesti mahdollistaa kotona asumista, tulee järjestää erityisasumista. Palvelutarpeen arvioinnilla selvitetään asiakkaan turvallisen kotona asumisen ja hoitamisen edellytykset tai niiden puuttuminen. Tähän sisältyy asiakkaan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky, asuin- ja elinympäristön kotona asumista heikentävät seikat, asiakkaan kokema avuntarve ja omaisten/läheisten mahdollisuudet auttaa ja osallistua hoitoon sekä muut seikat, jotka vaikuttavat kokonaistilanteeseen. Asiakkaan oma näkemys tilanteesta sekä hänen voimavaransa vaikuttavat palveluntarpeeseen ja ne tulee ottaa huomioon palveluntarvetta arvioitaessa. Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa muihin palveluihin. Apuna arvioinnissa käytetään asiakkaan toimintakykyä monipuolisesti mittaavia arviointimenetelmiä, jotka mittaavat sekä arjen toimintakykyä että psykososiaalista hyvinvointia.

Palveluun hakeudutaan ottamalla yhteyttä seniorineuvontaan tai olemassa olevaan hoitavaan tahoon, esim. kotihoitoon, jonka toimesta asiakkaan kanssa tehdään laaja-alainen palveluntarpeen selvittäminen. Tarve tuettuun asumiseen käsitellään moniammatillisesti ikääntyneiden asiakasohjausyksikössä, jossa tehdään päätös tehostetun palveluasumisen myöntämisestä tai hylkäämisestä perusteluineen. Tehostettuun palveluasumiseen oikeutetut asiakkaat saavat paikan kiireellisyyden mukaan, kuitenkin viimeistään 3 kuukauden kuluttua päätöksen teosta (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 18§).

Sijoitusvaiheessa varmistetaan vielä palveluntarve ja tarvittaessa pyydetään päivitystä palvelutarpeen arviointiin. Ostopalveluyksiköstä ilmoitetaan asiakkaalle / asianhoitajalle paikan saamisesta. Palveluntarve ja palvelunsaamisen edellytykset tarkistetaan hoidon aikana vähintään kuuden kuukauden välein.

8.2 Tehostetun palveluasumisen myöntämisen perusteet

Palvelu	Palvelukuvaus	Myöntämisperuste	Muuta
<p><u>Lyhytaikainen tehostettu palveluasuminen</u></p> <p>Asiakas on oikeutettu omaishoidon lakisääteisiin vapaisiin</p> <p>Kotona asumisen tukeminen</p> <p>Vähintään keskivaikea dementia tai runsas fyysisen toimintakyvyn lasku tai muistihäiriöpotilaan hoitoon reagoimattomat</p>	<p>Asiakaslähtöisten, laadukkaan ja kustannusvaikuttavan palvelun tuottaminen niille vantaalaisille asukkaille, jotka tarvitsevat lyhytaikaishoidon palveluja kotona asumisen tukemiseksi. Hoito ja palvelu toteutetaan näyttöön perustuvasti niin, että hoito tukee omaishoitajien jaksamista ja tätä kautta myöhentää tai poistaa asukkaiden tulevaa ympärivuorokautisen hoivan tarvetta.</p> <p>Omaishoidettavien asiakkaiden lisäksi sairaalasta kotiutuvien ja toimintakyvyn arviointia</p>	<p>RAI: CPS$\geq$3 ja IADL >10 tai MMSE$\leq$17 optimaalisesta hoidosta huolimatta, tai MAPLe 4 (suuri palveluntarve) tai MAPLe 5 (erittäin suuri palveluntarve) tai</p> <p>ADL-H$\geq$3 ja IADL $\geq$ 15</p> <p>tai</p> <p>vaikeat hoitoon reagoimattomat psykososiaaliset perusteet/oireet</p> <p>Omaishoidontuen lakisääteinen vapaa</p>	<p>Muut kriteerit voivat alittaa, jos</p> <p>Käyttäytymisen ja toimintakyvyn alenemisen kautta syntyvät vaikeudet selviytyä kotona sekä jatkuvan valvonnan tarve, joka kuormittaa omaishoitajan jaksamista.</p> <p>Harhailutaipumus, johon ei turvapalvelut eivät auta.</p> <p>Omaishoitajan sairastuminen tai kuolema</p> <p>Palvelutarpeen arviointi tehdään säännöllisesti. Jos palveluntarve</p>

<p>käyttöoireet tai psyykkiset oireet</p> <p>Kriisiasiakkaalle tehdään määräaikainen päätös, joka maksimissaan kaksi (2) viikkoa.</p>	<p>tarvitsevien asiakkaiden sijoittuminen lyhytaikaisjaksolle mahdollistetaan.</p> <p>Omaishoidettavan osavuorokautinen hoito voidaan toteuttaa silloin, kun se on omaisen työssä käymisen johdosta tarpeellista.</p>		<p>muuttuu tai lakkaa, lyhytaikaisen hoidon tarve arvioidaan uudestaan.</p>
<p><u>Pitkäaikainen tehostettu palveluasuminen</u></p> <p>Vähintään keskivaikea dementia tai runsas fyysisen toimintakyvyn lasku tai muistihäiriöpotilaan hoitoon reagoimattomat käytös-oireet tai psyykkiset oireet.</p> <p>Jatkuva ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon tarve</p>	<p>Tehostettu palveluasuminen on ympärivuorokautista hoiva-asumista hoiva- ja pienryhmäcodeissa. Se on tarkoitettu asukkaille, jotka eivät muistisairauden tai muiden toimintakyvyn rajoitteiden vuoksi selviydy omaan tai palvelutaloon järjestettävien palveluiden turvin.</p> <p>Asukkaiden avuntarve on säännöllistä ja jatkuvaa siten, että hoidettavat tarvitsevat jatkuvaa valvontaa.</p> <p>Asukkaiden sairaudet ovat siinä määrin vakaassa tilassa, että sairaalahoitoa ei tarvita.</p>	<p>RAI: CPS$\geq$3 ja IADL >10 tai MMSE$\leq$17 optimaalisesta hoidosta huolimatta, tai MAPLe 4 (suuri palveluntarve) tai MAPLe 5 (erittäin suuri palveluntarve) tai ADL-H$\geq$3 ja IADL $\geq$ 15</p> <p>tai</p> <p>vaikeat hoitoon reagoimattomat psykososiaaliset perusteet/oireet.</p>	<p>Toistuvat sairaalajaksot heikentyneen toimintakyvyn takia.</p> <p>Kotiutettu maksimiapujen turvin, ennen kuin päädytään tehostetun palveluasumisen päätökseen.</p>

<p><u>Laitoshoito</u> <u>(Tehdään tehostetun palveluasumisen päätös, vaatii terveydenhuollon merkinnän)</u> Vaikea dementia ja vaikea fyysisen toimintakyvyn lasku.</p>	<p>Laitoshoitoa annetaan asiakkaille, jotka eivät merkittävien toimintakyvyn rajoitteiden vuoksi selviydy kevyemmässä palvelussa.</p> <p>Asukkaiden sairaudet ovat siinä määrin vakaassa tilassa, että aktiivista sairaalahoitoa ei tarvita.</p>	<p>Jatkuva ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon tarve</p> <p>Pitkäaikaista laitoshoidon järjestetään vain, jos siihen on lääketieteelliset perusteet tai asiakasturvallisuuden tai potilasturvallisuuden liittyvät perusteet.</p>	<p>Toistuvat sairaalajakso heikentyneen toimintakyvyn takia.</p>
---	--	--	--

9. TOIMINTAA OHJAAVAT LAIT

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012. Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1992/19920785>

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015. Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150254>

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920734>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä 159/2007. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070159>

Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994. Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559>

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista 298/2009. Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090298>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Terveydenhuoltolaki 1326/2010. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2010/20101326>

10. LIITTEET

Liite 1: RAI Kognitiivisten toimintojen mittari (CPS) Lähde: THL

Liite 2: RAI Hierarkinen arjen toiminnoista selviytymistä kuvaava mittari (ADL-H -mittari) Lähde: THL

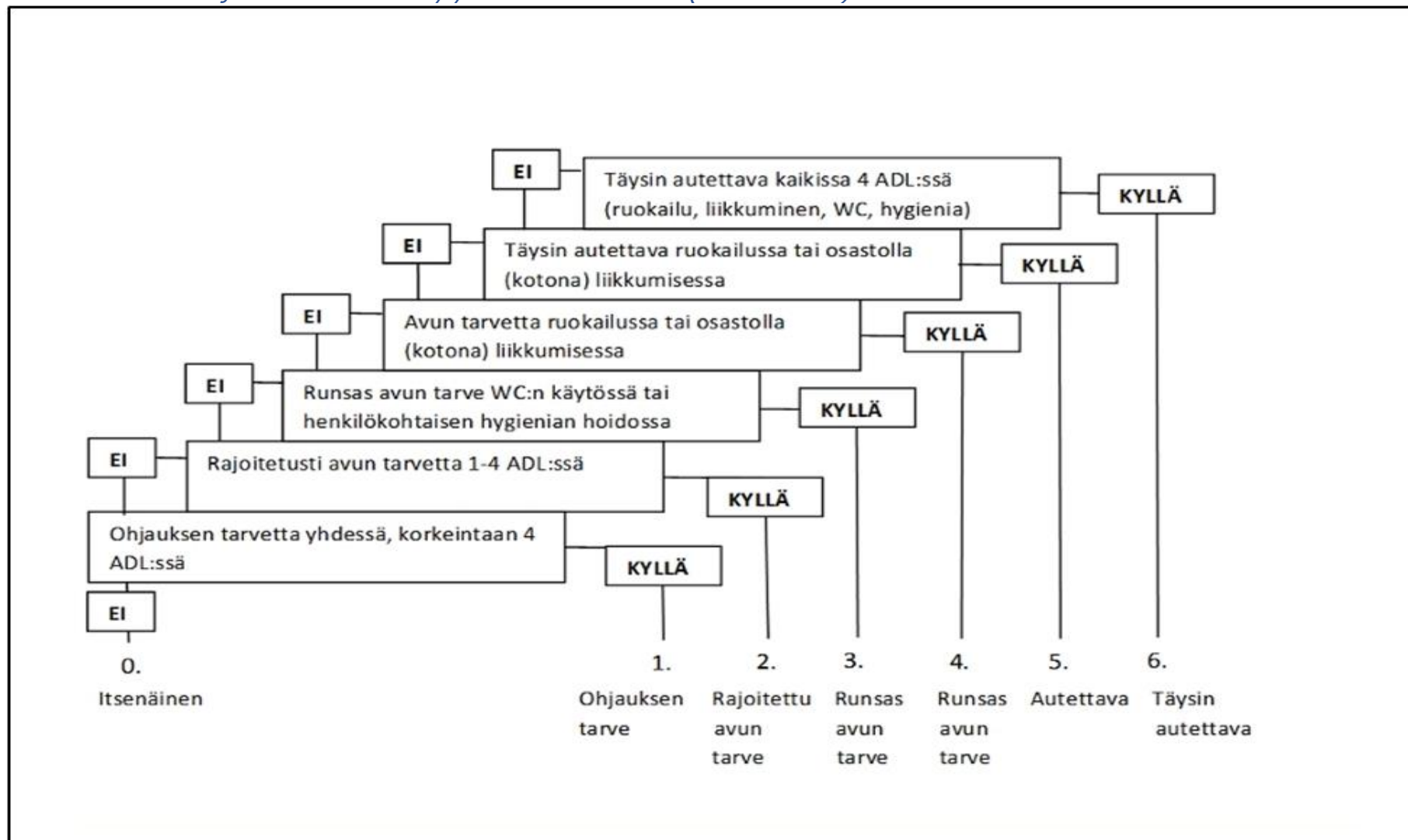
Liite 3: RAI Palveluntarve MAPLe-5, 15 mittarin rakenne (Lähde THL)

Liite 4: RAI DRS Depression Rating Scale 0-14 Lähde RAI-HC Mittarikäsikirja

Liite 1: RAI Kognitiivisten toimintojen mittari (CPS) Lähde: THL

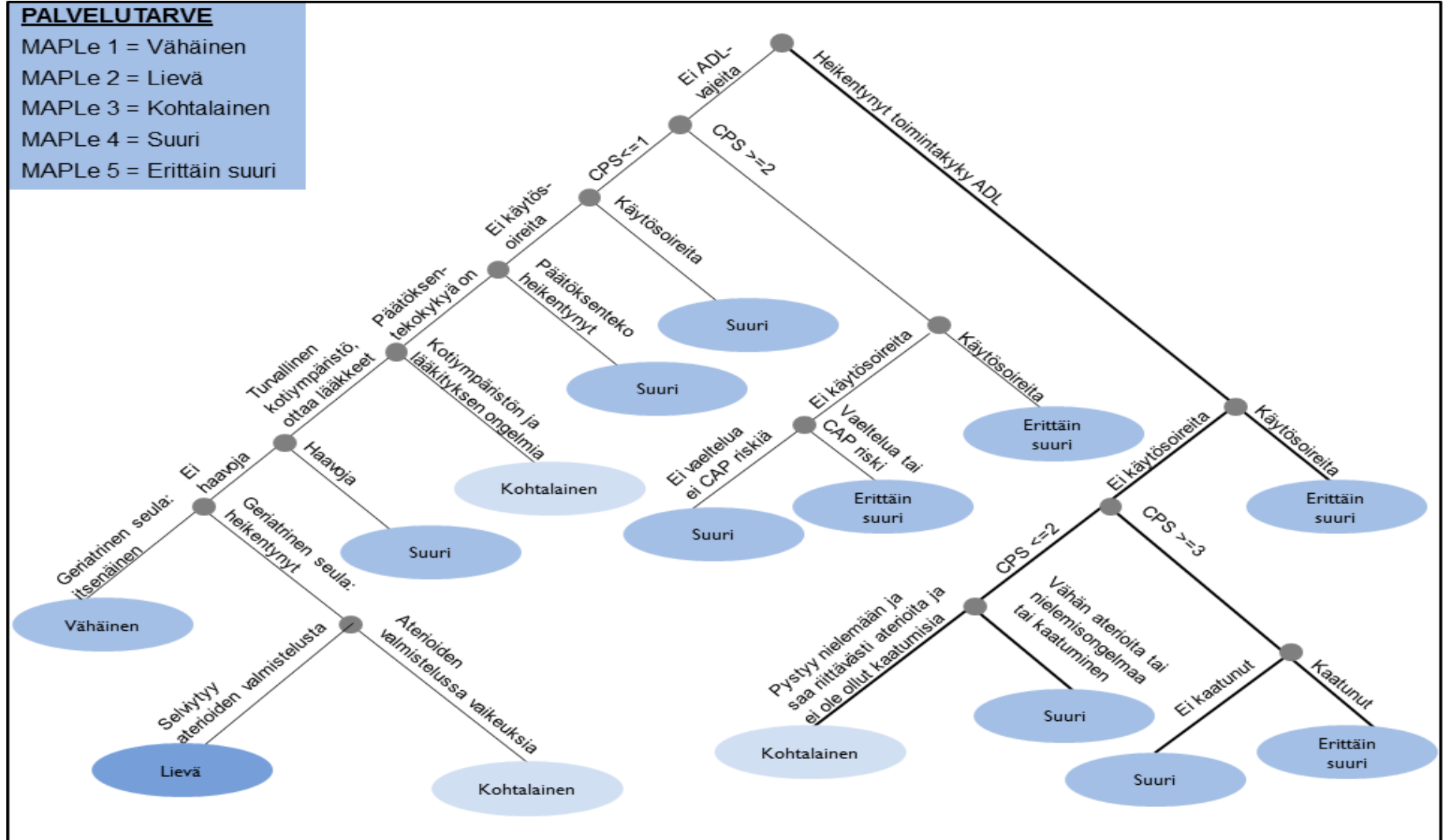
Tajuton	Ei	Kyllä			
Päätöksentekokyky vakavasti häiriintynyt		↓	JA		CPS=6
Päätöksentekokyky vakavasti häiriintynyt			JA	ei lainkaan pysty syömään itse pystyy ainakin osin syömään itse	CPS=6
Päätöksentekokyky keskivaikeasti häiriintynyt			JA	asiakas tulee ymmärretyksi vain toisinaan tai ei koskaan	CPS=5
Päätöksentekokyky keskivaikeasti häiriintynyt			JA	Häiriö vähintään kahdessa seuraavista: päätöksentekokyky, ymmärretyksi tuleminen, lähimuisti	CPS=4
Tulee ymmärretyksi vain toisinaan tai ei koskaan			JA	Häiriö vähintään kahdessa seuraavista: päätöksentekokyky, ymmärretyksi tuleminen, lähimuisti	CPS=3
Häiriö vähintään kahdessa seuraavista: päätöksentekokyky, ymmärretyksi tuleminen, lähimuisti			JA	päätöksentekokyky enintään lievästi häiriintynyt	CPS=3
			JA	tulee yleensä ymmärretyksi	CPS=2
Häiriö enintään yhdessä seuraavista: päätöksentekokyky, ymmärretyksi tuleminen, lähimuisti					CPS=1
Ei häiriötä yhdessäkään seuraavista: päätöksentekokyky, ymmärretyksi tuleminen, lähimuisti					CPS=0

Liite2: RAI Hierarkinen arjen toiminnoista selviytymistä kuvaava mittari (ADL-H -mittari) Lähde: THL

Hierarkinen ADL-mittari, mukaeltu Morris, Fries, Morris. *Scaling ADLs within the MDS. Journal of Gerontology: Medical Sciences* 1999;54A:M546-M553.

Liite 3: RAI Palvelutarve MAPLe-5, 15 mittarin rakenne (Lähde THL)

Liite 4: RAI DRS Depression Rating Scale 0-14 Lähde RAI-HC Mittarikäsikirja

Muuttuja	Osa E. Mieliala ja käyttäytyminen	Arvo
E1a	Surullisuuden tai masennuksen tunne – esimerkiksi: <ul style="list-style-type: none"> • ”elämä ei ole elämisen arvoista” • ”millään ei ole mitään väliä” • ”olisi parempi olla kuollut” 	0, 1 tai 2
E1b	Jatkuva omaan itseen tai muihin kohdistuva kiukku – esimerkiksi: <ul style="list-style-type: none"> • asiakas ärsyyntyy helposti • suuttuu saadusta hoidosta 	0, 1 tai 2
E1c	Epärealistisilta vaikuttavan pelon ilmaisuja – esimerkiksi: <ul style="list-style-type: none"> • hylätyksi tulemisen pelko • yksinäämisen pelko • muiden kanssa olemisen pelko 	0, 1 tai 2
E1d	Terveysteen liittyvät toistuvat valitukset – esimerkiksi: <ul style="list-style-type: none"> • etsii itsepintaisesti lääketieteellistä huomiota • tarkkailee pakonomaisesti ruumiintoimintojaan 	0, 1 tai 2
E1e	Toistuvat ahdistuneet valitukset/huolet – esimerkiksi: <ul style="list-style-type: none"> • toistuva huomioherättämisen tarve • tarvitsee vakuuttelua aikatauluista / aterioista / pyykistä / vaatteista / ihmissuhteista 	0, 1 tai 2
E1f	Murheellinen, kivulias, huolestunut kasvojen ilme – kuten otsa rypyssä	0, 1 tai 2
E1g	Toistuva itkeskely, kyynelehtimen	0, 1 tai 2
DRS		0 - 14

Lähde: Burrows AB, Morris JN, Simon SE, Hirdes JP, Phillips C. Development of a minimum data set-based depression rating scale for use in nursing homes. *Age Ageing* 2000 Mar;29(2):165-72.

DRS_14 (Depression Rating Scale) -mittarissa arvioidaan seitsemää masennukseen, ahdistukseen tai surullisuuteen liittyvää oiretta. Mittarin arvo lasketaan arvioimalla kukin oire viimeisen 3 vuorokauden osalta.

0 = Ei viitettä tällaisesta oireesta viimeisen 3 vrk:n aikana

1 = Oire ilmeni 1-2 päivänä viimeisen 3 vuorokauden aikana

2 = Oire ilmenee päivittäin viimeisen 3 vuorokauden aikana